

Hodnocení projektu „Ovoce a zelenina do škol“ za školní rok 2013/2014

Hodnocení projektu „Ovoce a zelenina do škol“ proběhlo formou dotazníkového šetření od 28.4. do 19. 5. 2014. Z počtu 3530 základních škol, zapojených do projektu, jich na hodnocení spolupracovalo **89,5 %**. Dotazník také vyplnilo všech 14 dodavatelů zúčastněných v projektu.

Organizace a realizace projektu Ovoce a zelenina do škol na školách

- Téměř na polovině škol byl osobou odpovědnou za projekt Ovoce a zelenina do škol **ředitel či jeho zástupce** (47,7 %) a na pětině **jiný pedagogický pracovník** (19 %).
- **Školy ve velkých sídlech** s více než 50 tisíci obyvateli si do pozice odpovědné osoby volily pedagogického pracovníka (tj. ředitele, učitele apod.) **nejméně často** a se snižujícím se počtem obyvatel v obci pak podíl škol s pedagogickým pracovníkem jako odpovědnou osobou stoupá. Obdobně platí, že **školy s menším počtem žáků**, než je 100, si do pozice odpovědné osoby za projekt volily pedagogického pracovníka **častěji** než školy s vyšším počtem žáků. Co se rozdělení **dle krajů** týče, v Praze byl podíl škol s pedagogickým pracovníkem jako odpovědnou osobou nejnižší a v Pardubickém kraji nejvyšší.
- V naprosté většině škol se ovoce a zelenina v tomto školním roce nejčastěji **rozdávala o přestávkách mezi vyučovacími hodinami** a nejméně často naopak v některé z vyučovacích hodin. Zároveň byly ovoce a zelenina nejčastěji vydávány **ve třídách**, nejméně často pak ve školním bufetu.
- Téměř ve třech pětinách škol žákům ovoce a zeleninu ve školním roce 2013/14 rozdával **jiný pedagogický pracovník**, než je ředitel či jeho zástupce (tj. zejména učitel). Téměř pětina škol také uvedla, že byl do této práce zapojen **zaměstnanec správy či údržby**, např. školník (17,6 %).

- Na školách, kde byl **odpovědnou osobou** za projekt ředitel, jeho zástupce, učitel či jiný pedagogický personál, častěji nastávalo, že také pedagogický personál ovoce a zeleninu **rozdával**. Pedagogický personál byl také častěji do rozdávání ovoce a zeleniny zapojen ve školách určených výhradně **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** než ve školách běžných.
- Co se týče **doprovodných aktivit**, nejčastější bylo, že školy přistoupily k rozvinutí tématu ovoce a zeleniny ve výuce (85,5 %) a že realizovaly projekty v rámci environmentální výchovy (41,3 %).
- **K pěstování ovoce a zeleniny na školním pozemku** přistoupily téměř dvě pětiny škol **v sídlech** s 5–10 tisíci obyvateli (37 %) oproti čtvrtině škol v sídlech s více než 50 tisíci obyvateli (24,6 %). Tuto podpůrnou aktivitu navíc uvedlo 64,3 % škol určených výhradně **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** oproti 28,8 % škol běžných.
- V realizaci **mnohých druhů doprovodných aktivit** se od sebe dále liší i školy s různě vysokým **počtem žáků** v projektu a v různých **krajích**.
- Statisticky významné rozdíly v dělení škol **dle osoby odpovědné za projekt** najdeme v pořádání **soutěží**, v pořádání **školních projektových dnů** a v **rozvinutí tématu ovoce a zeleniny** ve výuce. Ve všech těchto případech uvedly vyšší aktivitu školy, kde byla osoba odpovědná za projekt v pozici pedagogického pracovníka (tj. ředitele, jeho zástupce, učitele aj.) než školy, kde byl za projekt odpovědný někdo jiný.
- Mezi školami **zapojenými do sítě Škol podporujících zdraví** byl statisticky významně vyšší podíl těch, které realizovaly školní projektové dny, projekty environmentální výchovy, osvětové přednášky a programy, nebo se účastnily celostátního projektu, než mezi ostatními školami, které do této sítě zapojené nejsou.
- **Školní jídelnu** měli dle odpovědí v tomto šetření k dispozici žáci na 87,7 % škol, zapojených do projektu Ovoce a zelenina do škol. Oproti tomu školní bufet či kantýna byl žákům k dispozici na 25,5 % škol zapojených do projektu a automat, který nabízí jiné potraviny, než je ovoce a zelenina rozdávané v rámci projektu, mělo pouze 16,2 % škol zapojených do projektu.
- Zatímco 91 % škol, které měly školní jídelnu, uvedlo, že žákům tato jídelna **nabízela mj. ovoce a zeleninu**, ve školní kantýně či bufetu byly ovoce a zelenina nabízeny jen ve 27,2 %

škol, které školní bufet či kantýnu mají, a v automatu bylo ovoce a zelenina nabízeno v 8,8 % škol, které nějakým automatem disponují (vyjma automatů, pomocí kterých se distribuuje ovoce a zelenina v rámci projektu Ovoce a zelenina do škol).

Spolupráce s dodavatelem ovoce a zeleniny

- **Na jednoho žáka za jeden měsíc** ve školním roce 2013/14 připadaly **3,2 porce ovoce a zeleniny**, což je srovnatelné se školním rokem 2012/13.
- Ve školním roce 2013/14 uvedlo šest ze 14 dodavatelů, že doručuje **do všech škol ovoce a zeleninu ve stejných intervalech**. Všech osm ostatních dodavatelů uvedlo, že záleží na **osobní dohodě se školou**, při čemž dva tito dodavatelé doplnili, že záleží též na **vzdálenosti školy**, a jeden doplnil, že záleží též na **počtu žáků** ve škole, kteří jsou do projektu zapojení, na **kapacitě automatu** a také na **vzdálenosti školy**.
- Ve školním roce 2012/13, jakož i 2013/14 stoupl oproti předchozím školním rokům podíl dodavatelů, kteří dodávali všem školám, které mají na starost, ovoce a zeleninu **ve stejných intervalech**. Oproti školnímu roku 2012/13 stoupl ve školním roce 2013/14 též podíl dodavatelů, kteří uvedli, že nedodávají produkty ve stejných intervalech, jelikož **zohledňují osobní dohodu se školou**. Naopak klesl podíl dodavatelů, kteří zohledňovali **počet žáků**, kteří jsou ve škole do projektu zapojení.
- Jeden žák v projektu Ovoce a zelenina do škol dostal **v březnu 2014** v jedné dávce **v průměru 360 gramů ovoce či zeleniny**. Nejnižší hmotnost přitom byla 120 gramů, nejvyšší 700 gramů. Oproti minulému školnímu roku se průměrná hmotnost jedné dávky za všechny dodavatele, jakož i minimální a maximální průměrná hmotnost, kterou jednotliví dodavatelé uvedli, snížily.
- Stejně jako v minulých letech, i letos dodavatelé zpravidla školám dodávali v jedné dávce **1 až 4 kusy ovoce či zeleniny**. Oproti minulému školnímu roku letos někteří dodavatelé využili i možnosti dodat v jedné dávce žákům **méně než ½ kusu** ovoce či zeleniny a **½ kusu** ovoce či zeleniny (mohlo se jednat o větší kusy či druhy). Zvýšil se též podíl dodavatelů, kteří občas dodávali i **více než 5 kusů** ovoce či zeleniny, a sice z 28,6 % na 35,7 % (mohlo se naopak jednat o drobné druhy). Celkově tak dodavatelé uvedli **pestřejší škálu odpovědí**.

- Vezmeme-li v potaz pouze školy, které vyjádřily nějaký názor na to, **zda stávající frekvence dodávek plní svou výchovnou roli**, pak z těchto škol 1,6 % uvedlo, že by stačila i menší četnost dodávek, 42,7 % označilo, že je stávající četnost optimální, 35,7 % ji pak považovalo za spíše dostačující, ale školy by prý uvítaly, kdyby byla častější, 13,9 % si myslelo, že stávající četnost spíše není dostačující a měla by být zvýšena, a zbylých 6,1 % těchto škol pak stávající četnost spatřovalo za natolik nedostačující, že neplní výchovný účel a tedy cíle, které si projekt klade. S četností dodávek byly celkově nejspokojenější školy v kraji Zlínském, naopak nejhorší hodnocení uvedly školy v Praze.
- **Ve školním roce 2013/14 byly celkově nejčastěji** do škol doručovány jablka (tvořily 16,9 % z celkového počtu doručených porcí) a ovocné či zeleninové šťávy (14 %). **Poměrně často** doručované byly též mandarinky (8,7 %) a pomeranče (7,6 %). **Naopak** okurky, melouny a ananas netvořily ani jednu desetinu procenta z celkového počtu doručených porcí. **Oproti minulému školnímu roku 2012/13** zejména stoupl podíl, který z celkového počtu porcí tvořila mrkev (o 3,4 %), a naopak klesl podíl, který z celkového počtu porcí tvořily kiwi (o 6,6 %).
- Ve školních rocích 2012/13 a 2013/14 docházelo k nárůstu podílu škol, které si **mohly ovoce a zeleninu (alespoň občas) vybrat**. Ani v tomto školním roce však velká **většina škol nemohla nikdy ovlivnit**, jaké druhy ovoce a/či zeleniny jim dodavatel doručí (76,5 %).
- Co se týká formy dodávaného ovoce a zeleniny, ve školním roce 2013/14 (jako i v předešlých školních rocích) bylo **nejčastější**, že dodavatelé do škol dodávali **samostatné kusy ovoce a zeleniny nebo zabalené celé kusy**.
- Ve školním roce 2013/14 bylo 28,4 % všemi dodavateli doručených porcí **původem z ČR**, 60,2 % **z jiných států EU** a 11,4 % **z ostatních zemí**. V podílu produktů původem z ČR se mezi sebou dodavatelé značně lišili a tento podíl se pohyboval od 12,3 % do 70,8 %. Celkové výsledky se **od situace v předešlém školním roce** téměř nelišily, u některých dodavatelů však přeci jen došlo oproti minulému školnímu roku k výraznější změně.

- Polovina firem ve školním roce 2013/14 uvedla, že žádné ovoce ani zelenina **nepochází z jejich zemědělské produkce**, po třech byly uvedeny odpovědi, že se jedná o menšinu a polovinu produktů, a jedna firma uvedla, že jde o většinu produktů. Oproti minulému školnímu roku stoupl podíl dodavatelů, kteří dodávali do škol menšinu či polovinu vlastních produktů.
- Ovoce a zeleninu z **bioprodukce** dodávaly školám ve školním roce 2013/14 jen čtyři firmy a jednalo se jen o **menšinu** z celkového objemu dodaných produktů. Z těchto čtyř dodavatelů pak dva školám dodávali **většinou integrovanou** produkci a dva **většinou konvenční produkci**. Tři dodavatelé dodávali školám **napůl integrovanou a konvenční produkci**, u jiných třech **převážila již konvenční produkce**, ale dodávali i ovoce a zeleninu z integrované produkce. Čtyři firmy nakonec dodávaly školám **pouze ovoce a zeleninu z konvenční produkce**.
- Ze škol, které uvedly nějaké **hodnocení spolupráce** s dodavatelem, jich **celkově s dodavatelem** bylo (určitě či spíše) spokojených 95,3 %; **s formou**, v jaké jsou produkty dodávány, bylo spokojených 94,1 % škol, **s kvalitou** 95,9 % škol a **s rozmanitostí** pak 92,7 % škol. V celkovém pohledu na všechny hodnocené položky podaly nejlepší hodnocení školy v kraji Zlínském, nejhorší naopak školy v Praze. Celkově s dodavatelem byly též ze všech kategorií škol dle velikosti sídla nejméně spokojené školy v sídlech s více než 50 tisíci obyvateli.
- Kromě samotného dodávání ovoce a zeleniny mohli dodavatelé nabídnout školám i některé **doprovodné aktivity**. Celkem 10 ze 14 dodavatelů uvedlo, že školám nabídlo informační podporu, sedm spoluúčast na školních akcích, pět exkurze a dva jiné aktivity. Tři dodavatelé označili, že žádná podpůrná opatření ani doprovodné aktivity školám nenabízeli. **Oproti minulému školnímu roku** klesl podíl dodavatelů, kteří žádné doprovodné aktivity nenabízeli, a naopak stoupl podíl dodavatelů, kteří nabízeli školám exkurze, spoluúčast na školních projektech a akcích, informační podporu, ale i jiné aktivity.
- Dva dodavatelé uvedli, že **všechny školy nabízené doprovodné aktivity využily**, čtyři uvedli, že takových škol byla většina, a další čtyři, že jich byla menšina. Tři dodavatelé uvedli, že žádné doprovodné aktivity nenabízeli. **Oproti minulému školnímu roku** míra využití doprovodných aktivit podstatně stoupla.

Informovanost a zdroje informací k projektu Ovoce a zelenina do škol

- Jednoznačně **nejznámějším a nepoužívanějším zdrojem informací** k projektu Ovoce a zelenina do škol byly ve školním roce 2013/14 webové stránky www.ovocedoskol.szif.cz. Dalším často užívaným zdrojem bylo CD „**Všecky švestky mají pecky**“ s omalovacími listy, nicméně známější než toto CD byly webové stránky www.bezpecnostpotravin.cz.
- S webovými stránkami www.ovocedoskol.szif.cz byly **nejobeznámenější školy v obcích do 5 tisíc obyvatel**, kde je nejvyšší podíl škol, které tyto stránky využívají (72,1 %) a druhý nejnižší podíl škol, které je znají jen z doslechu (2,1 %) a které je vůbec neznají (1,5 %). Co se počtu žáků v projektu týče, byly s webovými stránkami www.ovocedoskol.szif.cz nejobeznámenější školy **s 51–100 žáky v projektu** (75,8 % je dokonce využívalo při své práci) a naopak nejméně je využívaly školy **s více než 200 žáky v projektu** (67,6 %), kde byl zároveň nejvyšší podíl škol, které je vůbec neznaly (2,2 %).
- Užívání a obeznámenost s CD „**Všecky švestky mají pecky**“ s omalovacími listy byla největší v sídlech s **maximálně 5 tisíci obyvateli** a naopak nejméně bylo toto CD využíváno ve školách v sídlech s více než 50 tisíci obyvateli, kde zároveň téměř polovina škol uvedla, že toto CD vůbec nezná (tj. nejvíce ze všech kategorií). Čím mají školy **více žáků zapojených v projektu Ovoce a zelenina do škol**, tím je mezi nimi méně takových, které využívají CD „**Všecky švestky mají pecky**“, a naopak stoupá podíl odpovědi, že toto CD školy vůbec neznají.
- Se **základním portálem EU** byly naopak celkově **nejobeznámenější školy v sídlech s více než 50 tisíci obyvateli**. Zároveň čím více má škola **žáků zapojených v projektu**, tím stoupá podíl škol, které používaly základní portál EU a vykazovaly vyšší celkovou obeznámenost s tímto portálem.
- Mezi školami určenými **výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** je oproti školám běžným vyšší podíl takových, které využívaly CD „**Všecky švestky mají pecky**“, a naopak menší podíl těch, které toto CD vůbec neznaly. Školy určené výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami byly též obeznámenější s webovými stránkami www.viscojis.cz a také je více využívaly než školy běžné.

- Mezi školami, kde byl za projekt **odpovědný pedagogický pracovník** (tj. ředitel, jeho zástupce, učitel apod.), je oproti školám, kde byl za projekt odpovědný někdo jiný, vyšší podíl takových, které **využívaly CD „Všecky švestky mají pecky“ a které toto CD znaly**, ale nepoužívaly, a naopak menší podíl škol, které toto CD znaly jen z doslechu a které jej vůbec neznaly. Školy, ve kterých byl za projekt Ovoce a zelenina do škol odpovědný pedagogický pracovník (ředitel, jeho zástupce, učitel apod.), byly naopak o něco méně obeznámeny s projektem **WHO 5 klíčů k bezpečnému stravování** a webovými stránkami **www.bezpecnostpotravin.cz** a méně tyto zdroje využívaly v praxi než školy, kde byl za projekt odpovědný někdo jiný.
- Školy **zapojené do sítě Škol podporujících zdraví** byly s většinou ze sledovaných zdrojů obeznámenější a také je více využívaly než školy, které do této sítě zapojené nebyly.
- Správnou odpověď na otázku, **kolikrát za den by měl člověk sníst porci ovoce či zeleniny**, tedy „5krát denně“, uvedlo 29,5 % ředitelů škol (příp. jiných zástupců škol v tomto šetření). Dalších 43,8 % jich uvedlo odpověď 3krát denně, čtvrtina odpověď 1krát denně (24,5 %) a sedm jich uvedlo odpověď 7krát denně (0,2 %). Zbylá 2 % ředitelů škol nebyla s tímto doporučením obeznámena.
- Správnou odpověď (5krát denně) uvedl nejvyšší podíl ředitelů/zástupců škol **s maximálně 50 žáky v projektu** (33,3 %) a naopak nejnižší podíl ředitelů/zástupců škol **s více než 200 žáky v projektu** (25,5 %).
- **Oproti minulému školnímu roku vzrostl podíl správných odpovědí** (5krát denně) z 25,5 % na 29,5 %. Ve školním roce 2011/12 bylo přitom správných odpovědí jen 18,3 % a ve školním roce 2010/11 ještě méně - 15,4 %. Lze tedy říci, že obeznámenost škol s tímto doporučením mírně stoupá.
- **Do sítě Škol podporujících zdraví** bylo ve školním roce 2013/14 zapojeno **14,9 % škol**, které se účastnily projektu Ovoce a zelenina do škol.

- Co se počtu žáků v projektu týče, byl do sítě Škol podporujících zdraví zapojen nejvyšší podíl škol **s více než 200 žáky v projektu** (22 %) a spolu s klesajícím počtem žáků v projektu v jednotlivých kategoriích pak tento podíl ustupuje až na 10,4 % ve školách s maximálně 50 žáky v projektu. Mezi školami určenými **výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími** potřebami jich byl zapojený do sítě Škol podporujících zdraví menší podíl (8,9 %) než mezi školami běžnými (15,4 %). Mezi školami, kde byl za projekt odpovědný **pedagogický pracovník** (tj. ředitel, jeho zástupce, učitel apod.), byl menší podíl zapojený do sítě Škol podporujících zdraví (12,9 %) než mezi školami, kde byl za projekt odpovědný někdo jiný (18,8 %).

Spolupráce s rodiči, vliv rodinného zázemí

- Nejčastějším způsobem, jakým byli o projektu Ovoce a zelenina do škol v tomto školním roce informováni či do tohoto projektu zapojeni rodiče, bylo **předání základních organizačních informací** k projektu (75,4 %) a **zveřejnění informací na webových stránkách** školy, ke kterým mají rodiče přístup (69,5 %). Téměř dvě pětiny škol také rodiče informovaly o poslání projektu a stanovených cílech (37,7 %) a téměř čtvrtina uvedla, že rodičům byla předána doporučení ohledně správné životosprávy dětí (23,7 %).
- **Informace na webových stránkách** školy zveřejnil **větší podíl škol běžných** (70,1 %) než určených výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (61 %). Naopak **aktivní účast na některých doprovodných aktivitách** rodičům nabídlo 9,9 % určených výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami oproti 6,1 % škol běžných.
- Mezi školami, kde byl za projekt **odpovědný pedagogický pracovník** (ředitel, učitel apod.), je statisticky významně vyšší podíl takových, které předaly rodičům základní **organizační informace k projektu** (77,8 %), jakož i **doporučení k životosprávě dětí** (25,5 %) a informaci o poslání projektu a stanovených cílech (39,7 %) než mezi školami, kde byl za projekt odpovědný někdo jiný (zde jsou tyto podíly 70,8 %, 20,5 %, resp. 33,9 %). V mnohých ohledech byly také **aktivnější školy zapojené do sítě Škol podporujících zdraví** než školy, které do této sítě zapojené nebyly.

- **Od minulého školního roku** se zvýšil podíl škol, které předaly rodičům **doporučení k životosprávě dětí**, a ve sledovaných letech se také postupně zvyšoval podíl škol, které zveřejnily informace o projektu **na webových stránkách** školy.
- **Nedostatečný zájem či podporu** projektu Ovoce a zelenina do škol ze strany (některých) rodičů vnímalo celkem 26 % škol.
- Zatímco mezi školami určenými výhradně pro **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** jich ze strany (alespoň některých) rodičů nevnímalo v tomto školním roce dostatečný **zájem či podporu projektu** Ovoce a zelenina do škol 35,5 %, mezi školami běžnými je takových škol jen čtvrtina (25,3 %). Mezi školami **zapojenými do sítě Škol podporujících zdraví**, bylo dále těch, které nevnímaly ze strany některých rodičů dostatečnou podporu projektu Ovoce a zelenina do škol, 21,7 % oproti 26,8 % takových případů mezi školami, které do této sítě zapojeny nebyly.
- Ze škol, které **nějaký deficit zájmu ze strany rodičů zaregistrovaly**, polovina uvedla, že jej vnímá u většiny rodičů (51,9 %) a dalších 7,2 % dokonce u všech rodičů. Celkem 15,3 % jich pak uvedlo, že se týká poloviny rodičů, a 25,5 % menšiny rodičů.
- **Z uvedených možných důvodů nezájmu rodičů o projekt hrály všechny nezanedbatelnou roli** (tj. nízký socioekonomický status rodičů; jejich celková vytíženost; že rodiče tématu spotřeby ovoce a zeleniny nepřikládali důležitost či že byli rodiče názoru, že spotřeba ovoce a zeleniny je u jejich dětí dostatečná). **Nejhůře se školám odpovídalo** na dotaz, u jakého podílu rodičů je nedostatečný zájem zapříčiněn tím, že rodiče jsou názoru, že spotřeba ovoce a zeleniny je u jejich dětí dostatečná (42,9 % škol neumělo tento podíl odhadnout).

- Školy určené výhradně **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**, které ze strany (některého) z rodičů žáků zaznamenaly nedostatečný zájem o projekt Ovoce a zelenina do škol a jeho nedostatečnou podporu (a uvedly svůj odhad výskytu různých důvodů tohoto nezájmu), připisovaly tento nezájem častěji **nízkému socioekonomickému statusu** těchto rodičů než školy běžné. Školy určené výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami si také častěji než školy běžné vysvětlovaly nezájem rodičů důvodem, že rodiče **tématu, kterým se projekt zabývá, nepřikládají důležitost. Celková vytíženost rodičů** naopak stála dle odpovědí ředitelů škol za nezájmem některých rodičů o projekt častěji ve školách běžných než těch určených výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Ze škol **s více než 200 žáky v projektu** (které vnímaly ze strany některých rodičů nezájem o projekt a dokázaly odhadnout důvod tohoto nezájmu) jich 70,7 % uvedlo, že u poloviny a více rodičů je jedním z důvodů jejich nezájmu o projekt **jejich celková vytíženost** (což je ze všech kategorií nejvíce), při čemž odpověď, že tento důvod neplatí pro nikoho z rodičů, uvedl v této kategorii nejnižší podíl škol (2,7 %). Naopak mezi školami **s maximálně 50 žáky v projektu** je škol, které uvedly poloviční a vyšší podíl takových rodičů, 61,2 % a 12,5 % škol (tj. ze všech kategorií nejvíce) jich uvedlo, že tento důvod se netýká žádného z rodičů s nezájmem o projekt. **Čím více má škola žáků zapojených do projektu**, tím dále klesá podíl uvedení, že mezi rodiči, kteří nejeví zájem o projekt, je většina či všichni takoví, kteří **tématu, kterým se projekt zabývá, nepřikládají důležitost**.
- Důvodem, že rodiče tématu, kterým se projekt zabývá, **nepřikládají důležitost**, si nezájem rodičů také vysvětlují častěji školy, kde je za projekt odpovědný **pedagogický pracovník**, než školy, kde je za projekt odpovědný někdo jiný.

- Školy, které vnímaly **nějaký deficit podpory** či zájmu rodičů o projekt, uváděly v průměru statisticky významně **větší problémy s konzumací ovoce a zeleniny** u žáků 1. stupně než školy, které deficit zájmu u rodičů o projekt nepociťovaly. Zároveň ve školách, které uvedly, že je nezájem rodičů o projekt nejméně v polovině případů zapříčiněn (mj.) názorem rodičů, že **spotřeba ovoce a zeleniny je u jejich dětí dostatečná**, byly **problémy s konzumací ovoce a zeleniny** u žáků 1. stupně vnímány jako **nadprůměrné** (jak z hlediska podílu žáků, tak z hlediska druhů problému). Naopak ve školách, kde nebyl názor rodičů o dostatečné spotřebě ovoce a zeleniny u svých dětí dominantním důvodem jejich nezájmu, je podle ředitelů výskyt špatných stravovacích návyků podprůměrný.
- V školním roce 2013/14 se ve školních jídelnách stravovalo **79,05 % žáků 1. stupně**, což je téměř stejný podíl jako v předchozím školním roce (77,95 %).
- Podle ředitelů škol byly **nejrozšířenějšími špatnými stravovacími návyky** z výše uvedených potíže s konzumací zeleninové polévky, dále s konzumací ovoce a zeleniny v tepelné úpravě a poté v podobě salátů. Naopak **nejméně problémů** bylo vyzorováno s konzumací 100% nepřislazované ovocné či zeleninové šťávy a poměrně málo potíží bylo zaznamenáno též s konzumací čerstvého kusu ovoce či zeleniny.
- Školy určené **výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** uváděly v průměru menší podíl žáků 1. stupně s problémem **sníst zeleninovou polévku** než školy běžné. Školy určené výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se také od škol běžných liší v podílu uvedení, že problém s konzumací **tepelně upraveného ovoce či zeleniny** nemá ve škole (téměř) žádný žák 1. stupně – tuto odpověď jich uvedlo 13,2 % oproti 6,4 % škol běžných.
- Čím má škola **více žáků zapojených do projektu** Ovoce a zelenina do škol, tím klesá podíl odpovědi, že se problém sníst čerstvý kus ovoce či zeleniny netýká (téměř) žádného žáka a naopak stoupá podíl odpovědi, že se týká asi poloviny žáků. Školy se 101 a více žáky v projektu také oproti ostatním dvěma kategoriím škol častěji uvedly odpověď, že se týká menšiny a většiny žáků – ve větších školách je tedy tento problém rozšířenější.

- Vypít **100% nepřislazovanou ovocnou či zeleninovou šťávu** dělá žákům 1. stupně dle odpovědí v šetření nejmenší problémy tam, kde je ve škole do projektu zapojeno maximálně 50 žáků – 40,6 % takových škol (které uměly situaci posoudit) uvedlo, že tento problém nemá (téměř) žádný žák. Tuto odpověď oproti tomu uvedla jen čtvrtina škol se 101–200 žáky v projektu (25,4 %).

Domácnosti žáků a stravovací zvyky

- V školním roce 2013/14 se ve školních jídelnách stravovalo **79,05 % žáků 1. stupně**, což je téměř stejný podíl jako v předchozím školním roce (77,95 %). Přitom (stejně jako v předchozím školním roce) byl **nejvyšší podíl strávníků** z počtu všech žáků 1. stupně v Praze (100 %) a dále v kraji Zlínském (91,37 %). Naopak **nejmenší podíl** strávníků ze všech žáků 1. stupně byl v kraji Karlovarském (59,56 %) a Ústeckém (66,53 %).
- Ač jsou stravovací návyky spíše vizitkou rodin, ze kterých žáci pocházejí, měly školy za úkol odhadnout na základě zkušeností ze školní jídelny, jaký podíl žáků 1. stupně jeví známky různých špatných stravovacích návyků.
- Podle ředitelů škol byly **nejrozšířenějšími špatnými stravovacími návyky** z výše uvedených potíže s konzumací zeleninové polévky, dále s konzumací ovoce a zeleniny v tepelné úpravě a poté v podobě salátů. Naopak **nejméně problémů** bylo vyzorováno s konzumací 100% nepřislazované ovocné či zeleninové šťávy a poměrně málo potíží bylo zaznamenáno též s konzumací čerstvého kusu ovoce či zeleniny.
- Dobré je také upozornit, že celkem 21,6 % **nedokázalo odhadnout**, jaký podíl žáků má problém vypít 100% nepřislazované ovocné či zeleninové šťávy, oproti 7,1% až 7,8% podílu této odpovědi u ostatních položek.
- Problém s konzumací zeleninové polévky je **nejméně rozšířený** mezi žáky 1. stupně ve školách **v kraji Zlínském** – 56,1 % škol uvedlo, že se týká menšiny či (téměř) žádného žáka a jen 15,5 % jich uvedlo, že se týká většiny (odpověď, že tento problém mají všichni žáci 1. stupně, neuvědla v tomto kraji žádná škola). Následuje kraj Moravskoslezský.
- **Naopak v Karlovarském kraji** byl podíl škol, které uvedly, že problém s konzumací zeleninové polévky má jen menšina žáků 1. stupně či (téměř) nikdo, jen 36,7 % a spolu se školami v kraji **Středočeském** vykazaly školy v Karlovarském kraji nejvyšší podíl odpovědi,

že se tento problém týká většiny či všech žáků 1. stupně (24,1 % v kraji Karlovarském a 24,4 % v kraji Středočeském).

- **Z hlediska velikosti obce** je problém s konzumací zeleninové polévky nejčastější u žáků 1. stupně v sídlech s 5–10 tisíci obyvateli a naopak nejméně častý v sídlech s 10–20 tisíci obyvateli.
- **Co se počtu žáků v projektu** týče, nejpříznivější situaci uvedly školy s **maximálně 50 žáky v projektu** – 15,6 % jich uvedlo, že problém s konzumací zeleninové polévky nemá (téměř) žádný žák 1. stupně, a 18,6 % jich naopak uvedlo, že se týká většiny či všech žáků 1. stupně.
- Naopak **nejvíce problémů s konzumací zeleninové polévky** řeší u žáků 1. stupně školy se **101–200 žáky v projektu**. Tři pětiny jich uvedly, že se tento problém týká poloviny či více žáků 1. stupně, při čemž 22,4 % uvedlo většinu či všechny žáky 1. stupně. Tyto školy pak naopak v nejmenší míře uváděly, že se tento problém týká menšiny (34,7 % škol) či (téměř) žádného žáka 1. stupně (5,4 %). Školy určené výhradně pro **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** uváděly v průměru menší podíl žáků 1. stupně s problémem sníst zeleninovou polévku než školy běžné.
- **S problémem sníst čerstvý kus ovoce či zeleniny** se pětina **běžných škol** neseťkává (téměř) u žádného žáka (18,5 %); mezi školami **určenými výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** je takových škol 24,3 %. Téměř tři pětiny běžných škol však uvedly, že se tento problém týká menšiny žáků (57,5 %), pětina uvedla polovinu žáků (19,7 %) a pouze 4,3 % jej vnímá u většiny žáků (odpověď „u všech žáků“ nevedla žádná běžná škola). Oproti tomu 0,6 % škol určených výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami uvedlo, že se tento problém týká všech žáků, a dalších 6,1 % jej vnímá u většiny žáků.
- Čím má navíc škola **více žáků zapojených do projektu** Ovoce a zelenina do škol, tím klesá podíl odpovědi, že se problém sníst čerstvý kus ovoce či zeleniny netýká (téměř) žádného žáka a naopak stoupá podíl odpovědi, že se týká asi poloviny žáků. Školy se 101 a více žáky v projektu také oproti ostatním dvěma kategoriím škol častěji uvedly odpověď, že se týká menšiny a většiny žáků – ve větších školách je tedy tento problém rozšířenější.
- **Problém sníst ovoce/zeleninu ve formě salátů** je nejméně rozšířený ve školách s **maximálně 50 žáky v projektu**. Celkem 16,3 % škol uvedlo, že tento problém nemá ze

žáků 1. stupně (téměř) nikdo a další polovina (49,4 %) škol uvedla, že takových žáků je menšina. Celkem 6,4 % škol uvedlo, že je takových žáků většina či všichni. Na rozdíl od toho **ve školách se 101–200 žáky v projektu** je tento problém u žáků 1. stupně nejrozšířenější: jen 7,9 % škol uvedlo, že se netýká (téměř) nikoho, 53,7 % škol uvedlo menšinu takových žáků a naopak 8,6 % škol uvedlo, že tento problém mají všichni žáci či většina.

- **Problém sníst tepelně upravené ovoce/zeleninu** je u žáků 1. stupně **rozšířenější ve školách s veřejným než neveřejným zřizovatelem**. Problém sníst tepelně upravené ovoce či zeleninu vnímají dále u žáků 1. stupně **v nejmenší míře školy s maximálně 50 žáky v projektu**: 10,8 % jich uvedlo, že tento problém nemá (téměř) nikdo. Stejnou odpověď přitom uvedlo jen 3,7 % škol se 101–200 žáky, které celkově uvedly tento problém oproti ostatním kategoriím škol jako častější (53,3 % těchto škol uvedlo, že se týká asi poloviny či vyššího podílu žáků 1. stupně).
- Školy určené výhradně **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** se od škol běžných liší v podílu uvedení, že problém s konzumací tepelně upraveného ovoce či zeleniny nemá ve škole (téměř) žádný žák 1. stupně – tuto odpověď jich uvedlo 13,2 % oproti 6,4 % škol běžných, a sice zejména na úkor odpovědi, že se jedná o polovinu žáků.
- **Vypít 100% nepříslazovanou ovocnou či zeleninovou šťávu** dělá žákům 1. stupně dle odpovědí v šetření **nejmenší problémy** tam, kde je ve škole do projektu zapojeno **maximálně 50 žáků** – 40,6 % takových škol (které uměly situaci posoudit) uvedlo, že tento problém nemá (téměř) žádný žák. Tuto odpověď oproti tomu uvedla **jen čtvrtina škol se 101–200 žáky v projektu** (25,4 %).

Hodnocení projektu a zvažované kroky

- Hodnocení projektu od ředitelů škol bylo **pozitivní**. Ze sledovaných položek bylo nejlépe hodnoceno přijetí projektu žáky 1. stupně (průměrná známka 1,40), dále přijetí pedagogickým sborem (1,43), poté celkové hodnocení realizace projektu (1,51) a nakonec přijetí rodiči žáků 1. stupně (1,56).

- Celkové průměrné hodnocení projektu má navíc také **v čase pozitivní tendenci**. Zatímco ve školním roce 2010/11 byl projekt celkově ohodnocen známkou 2,08, ve školním roce 2011/12 si od škol celková realizace projektu získala průměrné hodnocení 1,60, ve školním roce 2012/13 pak 1,55 a v letošním školním roce (2013/14) hodnocení 1,51.
- Projekt byl ve všech aspektech nejhůře hodnocen školami **v sídlech s více než 50 tisíci obyvateli**. Až na přijetí projektu rodiči žáků 1. stupně hodnotily v souladu s tím projekt ve všech aspektech nejhůře školy **s více než 200 žáky** v projektu (a z krajů v Praze) a naopak nejlépe školy s maximálně 50 žáky v projektu. Přijetí projektu rodiči žáků 1. stupně hodnotily nejlépe školy s 51–100 žáky a nejhůře školy se 101–200 žáky.
- Školy určené výhradně **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** hodnotily přijetí projektu rodiči žáků 1. stupně hůře než školy běžné. V ostatních aspektech však uvedly tyto školy naopak lepší průměrné hodnocení než školy běžné.
- Ve školách, ve kterých byl v pozici odpovědné osoby za projekt některý **pedagogický pracovník** (tj. ředitel, jeho zástupce, učitel apod.), byl projekt ve všech kritériích hodnocen lépe než ve školách, kde byl na této pozici někdo jiný. Též školy zapojené **do sítě Škol podporujících zdraví** hodnotily projekt ve všech kritériích lépe než školy, které do této sítě zapojené nebyly.
- Průměrné hodnocení přijetí projektu je ve všech aspektech o něco pozitivnější ve školách, které si mohly **vždy či většinou vybrat z více druhů ovoce a zeleniny**, než ve školách, které si z více druhů mohly vybírat jen občas nebo nikdy. **Ještě výraznější rozdíly** pak byly shledány v hodnocení projektu v jednotlivých aspektech dle **spokojenosti škol s kvalitou, rozmanitostí a formou dodávaného ovoce a zeleniny, jakož i celkově s dodavatelem** – spokojenější školy podávaly lepší hodnocení projektu.
- Ve školách **s horšími stravovacími návyky žáků** bylo přijetí projektu o něco častěji **hodnoceno hůře** a naopak. Zároveň tam, kde školy přistoupily **k více druhům podpůrných aktivit**, byl **projekt hodnocen ve všech aspektech lépe**.

- Ve školním roce 2013/14 a 2012/13 měly dále školy za úkol zhodnotit, **jak velkou zátěž** pro ně představoval projekt Ovoce a zelenina do škol z hlediska financí, potřebného personálu a z časově-organizačního hlediska. Ve všech třech ohledech uvedlo **jen nepatrné procento škol, že by pro ně projekt představoval velkou zátěž**. Co se finanční stránky týče, tak pro 92,8 % škol nepředstavoval projekt žádnou zátěž. Zátěž v personální oblasti nepociťovalo již jen 35,2 % škol a časově organizační zátěž neuvedlo pouze 29,7 % škol.
- **Čím více žáků** v projektu škola má, tím klesá podíl uvedení, že škola žádnou **finanční zátěž** nepociťuje, a naopak stoupá podíl uvedení, že pociťuje mírnou finanční zátěž.
- **Personální zátěž** uvedl **nejvyšší** podíl škol s **více než 200 žáky v projektu** a naopak **nejmenší** podíl škol s **maximálně 50 žáky v projektu**. Ze škol určených **výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** jich 55,4 % žádnou personální zátěž nepociťovalo a zbylých 44,6 % škol tuto zátěž hodnotilo jako mírnou. Na rozdíl od toho mezi **běžnými školami** bylo pouze 33,7 % těch, které žádnou personální zátěž nepociťovaly, a 1,2 % jich dokonce tuto zátěž hodnotilo jako velkou.
- **Časově organizační zátěž** pociťovaly v souvislosti s projektem **zejména školy v Praze** a naopak v nejmenší míře v kraji **Libereckém**. Čím více má škola **žáků zapojených do projektu**, tím pravděpodobněji pociťovala v souvislosti s projektem časově organizační zátěž. **Škol běžných**, které pociťovaly v souvislosti s projektem časově organizační zátěž, je 71,8 % oproti 49,8 % takových škol určených výhradně **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**.
- Školy, ve kterých byl za projekt odpovědný **pedagogický pracovník** (např. ředitel školy či učitel), častěji uvedly, že v souvislosti s projektem nepociťují žádnou **organizačně časovou zátěž** (31,6 %) než školy, kde za projekt odpovídá někdo jiný (26,1 %), a oproti školám, ve kterých je za projekt odpovědný někdo jiný, také ve větší míře odpovídaly, že nepociťují žádnou **personální zátěž** (37 % ve srovnání s 31,9 %).
- Školy, které vnímaly, že pro ně projekt představuje **do jisté míry zátěž** v oblasti finanční, personální či časově-organizační, uváděly v průměru horší **hodnocení projektu** než školy, pro které projekt žádnou zátěž nepředstavoval.

- Dále měly školy odpovědět na otázku, zda si myslí, že **v žácích na 2. stupni, kteří již projektem prošli, projekt podpořil pozitivní vztah ke konzumaci ovoce a zeleniny**. Ze škol, které uměly situaci posoudit, jich *celkem* 73,3 % odpovědělo kladně (10,9 % „určitě ano“ a 62,4% „spíše ano“) a 26,7 % záporně (23,1 % „spíše ne“ a 3,6 % „určitě ne“).
- **Nejvyšší podíl kladných odpovědí přitom** uvedly školy v Jihočeském kraji, **nejnižší podíl** byl naopak zaznamenán v kraji Královéhradeckém. Přitom školy **zapojené do sítě Škol podporujících zdraví** a účastníci se šetření hodnotily projekt v tomto ohledu oproti ostatním školám o něco pozitivněji.
- Zároveň školy, které si myslí, že projekt podpořil v žácích na 2. stupni, kteří jím již prošli, **pozitivní vztah ke konzumaci ovoce a zeleniny, hodnotily jeho přijetí různými aktéry**, jakož i jeho **celkovou realizaci**, lépe, než školy, které si to nemyslí.
- Školy, které si myslí, že projekt podpořil v žácích, kteří jím prošli, **pozitivní vztah ke konzumaci ovoce a zeleniny**, uváděly rovněž v průměru **menší podíl žáků se sledovanými stravovacími problémy** než školy, které jsou opačného názoru.
- Naprostá většina škol (97,4 %), které se zúčastnily šetření, uvedla, že je již téměř či zcela rozhodnutá, že pokud bude projekt Ovoce a zelenina do škol v příštím školním roce pokračovat tak, jak je nyní nastaven, **projeví opět zájem o účast**. Přitom 49,9 % z nich uvedlo, že **neuvažují o žádných změnách**, neboť jsou se stávající situací vcelku spokojeny.
- Z 1 540 škol, které **o nějaké změně uvažují**, by jich 43,3 % zvažovalo **dohodu se stávajícím dodavatelem** o změně frekvence, množství či sortimentu dováženého zboží v rámci stávajícího rozpočtu, 33,4 % **změnu dodavatele**, 22,8 % **zvýšení časového prostoru pro doprovodné aktivity** ve škole, 19,9 % **zapojení do některého celostátního projektu**, popř. více takových projektů a 19,4 % **změnu nabídky doprovodných aktivit** ve škole. Ostatní zvažované změny již uvedla méně než desetina respondentů.
- Hlavní změnou oproti minulému školnímu roku je pokles škol, které plánují **dohodu se stávajícím dodavatelem** o změně frekvence, množství či sortimentu dováženého zboží v rámci stávajícího rozpočtu (podíl těchto škol rok od roku klesá) a naopak téměř ztrojnásobení podílu škol, které plánují **změnu dodavatele**.

- Ze škol, které jsou rozhodnuty pokračovat v projektu i v příštím školním roce, jich zvažuje **změnu dodavatele** nejvyšší podíl **v Praze (27,8 %)** a **na Vysočině (27,2 %)**, naopak nejmenší podíl pak v kraji Zlínském (5,6 %).
- **Změnu dodavatele** zvažují ve větší míře školy, kde byl za projekt ve školním roce 2013/14 odpovědný jiný než pedagogický pracovník (19,8 % oproti 15,1 %). Naopak o **zvýšení času na doprovodné aktivity** ve škole uvažují ve vyšší míře školy, kde byl za projekt odpovědný pedagogický pracovník (12,6 % oproti 9,2 %).
- Zároveň 89,3 % ze škol, **kteřé nebyly celkově s dodavatelem spokojené, plánovalo vyměnit jej za jiného dodavatele**. Oproti tomu ze škol, které byly s dodavatelem (určitě či spíše) spokojené, jich tuto výměnu plánovalo jen 12,8 %. Naopak spokojené školy plánují **dohodu se stávajícím dodavatelem** o změně frekvence, množství či sortimentu dováženého zboží v rámci stávajícího rozpočtu o něco častěji než školy nespokojené (jak bylo výše uvedeno, většina těchto škol již zvažuje výměnu dodavatele za jiného).
- Jen **11 škol (0,35 %)**, které se zúčastnily šetření, naopak uvedlo, že je již téměř či zcela rozhodnutých, že pokud bude projekt Ovoce a zelenina do škol v příštím školním roce pokračovat tak, jak je nyní nastaven, **neprojeví již zájem o účast**. Nejčastějšími dvěma důvody (oba uvedlo celkem 5 škol) byla skutečnost, že již výchově ke konzumaci ovoce a zeleniny **věnují dostatečný prostor v rámci ŠVP** a že mají v plánu realizovat či již realizují **projekt s podobným cílem sami**, účast školy by tedy byla v příštím školním roce zbytečná. Z jedenácti škol, které si nepřejí pokračovat v projektu, zmínilo alespoň jeden z těchto dvou důvodů celkem sedm škol.